

Imaja
dvakrat na mesec
ter stane za vse
leto 1 K 60 vin.,
za pol leta 1 K.

Naročnina in inserati
blagovolijo naj se
poslata upravništvu
„Rodoljuba“ v Lju-
bljani, vse spisi in
dopisi pa uredni-
štvu „Rodoljuba“.

RODOLJUB

Za oznanila
plačuje se od štiri-
stopne petit-vrste
16 lin. če se enkrat
tiska; 24 lin. če
se 2krat, in 30 lin.
če se 3krat ali več-
krat tiska.

Pisma izvolijo naj
se frankirati.
Rokopisi se ne
vračajo.

6. štev.

V Ljubljani, dne 17. marca 1904.

XIV. leto.

Nov škandal.

Po krivdi ljubljanskega škofa so nastale na Kranjskem razmere, ki kriče do neba. Kar počenjajo sedaj podivjani duhovniki-politiki, to presega že vse meje, ali njih surovosti, njih divjo in hudobno gonjo proti posvetnim stanovom, njih brezmejno nizkotno ščuvanje bi se naposled še dalo prebiti, ko bi našega itak obubožanega naroda tako brezsrčno ne izsesavali.

Strašna in neznosna so bremena, ki jih duhovščina nalaga ravno najrevnejšim slojem. Pod najraznovstnejšimi pretvezami se nalagajo ljudem cerkveni davki. Dragi so krsti, drage so poroke, dragi so pogrebi; vsak korak, ki ga stori duhovnik, se mu mora preplačati. In potem še ti ofri za domače duhovnike, za misijonarje, za zamorčke in Ktajčke, za papeža in za škofove zavode, ta plačila za maše in očenaše, pristojbine za ozdravljenje prascev in izganjanje hudičev, prispevki za zgradbo in popravo cerkva in farovžev in farovških hlevov, za bratovščine in družbe in kdo ve še za kaj vse. Leto za letom se na ta način izprešajo iz naroda ogromne svote, ki znašajo veliko več, kakor vsi davki skupaj.

In še ni dovolj! Ljubljanski škof je pred nekaj leti v uradnem pastirskem listu izdal naročilo, ki je bilo tako nečuvno, da je povzročilo največje ogorčenje. Škof je namreč naročil duhovnikom, naj nagovarjajo umirajoče ljudi, da naj kaj zapuste za škofove nepotrebne zavode. To je bilo nekaj tako brezprimernega, da se je vse nad tem škandaliziralo, toliko bolj, ker so različni duhovniki začeli takoj z veliko vnemo in brezsrčnostjo izvrševati škofovo navodilo. Časih je bil duhovnik tolažnik umirajočih, zdaj pa so razni duhovniki začeli s hudičem in s peklom rotiti umirajoče, duševno in telesno onemogle ljudi, da naj kaj dajo za škofove zavode. In čedalje bolj se množe testamenti, v katerih se večji in manjši zneski volijo za škofove zavode.

In še ni dovolj! Zgode se celo tatvine, čisto navadne tatvine in otakem slučaju hočemo danes poročati.

Pred tremi leti namreč 1. 1901 je umrl, če se ne motimo v Črnomlju duhovnik nemškega viteškega reda Klemenčič. Ta duhovnik je bil pri neki dunajski zavarovalnici zavarovan za večji znesek in je imel dotično polico shranjeno pri sebi.

Kmalu po njegovi smrti in sicer dne 10. septembra 1901 je kancelar knezoškofijskega ordinarijata v Ljubljani I. Šiška v imenu tega knezoško-

fijškega ordinarijata dotični zavarovalnici predložil Klemenčičevo polico in zahteval, da se mu izplača zavarovana vsota.

Zavarovalnica je prevzela polico, a predno je še zavarovano svoto izplačala, je sindikat nemškega viteškega reda kot zapuščinska oblast zavarovalnici prepovedal, izplačati knezoškofijskemu ordinarijatu zavarovano svoto, in sicer z določkom, da je dotična polica bila ukradena iz zapuščine omenjenega duhovnika Klemenčiča.

V pojasnenje je treba povedati, da za duhovnike nemškega viteškega reda ni sodišče zapuščinska oblast, nego sindikat nemškega viteškega reda.

Sedaj pa vprašamo: Kako je prišla iz zapuščine duhovnika Klemenčiča ukradena polica v roke knezoškofijskemu uradu? Kako je mogel knezoškofijski ordinarijat po svojem kancelarju I. Šiški in gotovo ne brez vednosti in privoljenja ljubljanskega škofa kot predstojnika ordinarijata predložiti dotični zavarovalnici to polico in zahtevati plačila?

Morda poreče kdo: knezoškofijski ordinarijat je ravnal v dobri veri in ni vedel, da je polica ukradena.

To bi bilo mogoče in verjetno, ko bi ne bilo še nekaj drugega.

Sindikat nemškega viteškega reda, ki je kot zapuščinska oblast prepovedal, izplačati knezoškofijskemu ordinarijatu zavarovano svoto, se je namreč z uradnim dopisom z dne 28. oktobra 1901. — obrnil do knezoškofijskega ordinarijata v Ljubljani, mu pojasnil, da je Klemenčičeva polica bila ukradena in zahteval pojasnila.

Vsakdo nam mora pritrditi, če rešemo, da bi spodoben človek v takem slučaju storil vse, kar je v njegovih močeh, da se stvar pojasni in tat izroči zasluženi kazni.

Kaj pa je storil knezoškofijski ordinarijat, čigar predstojnik je škof Anton Bonaventura Jeglič in v čigar imenu je I. Šiška predložil ukradeno polico ter zahteval denar? Knezoškofijski ordinarijat sploh ni dal odgovora na uradni dopis sindikata nemškega viteškega reda z dne 28. oktobra 1901. in tudi na opetovane pozive, najvendar odgovori, ni sindikatu odpisal niti ene vrste — pa tudi denarja se ni upal zahtevati, kar bi gotovo storil, če bi mogel dokazati, da ima kako pravico do police.

Za danes se hočemo vzdržati vsakega nadaljnega komentarja; za danes naj zadostuje suha dejstva, ki smo jih navedli, saj smrde kar do oblakov. Komentar bomo pisali kak drug dan. Tudi škofa Jegliča in kancelarja Šiško ne kličemo na odgovor, ker od njiju pravičnega pojasnila in opravičenja sploh ne pričakujemo.

Obračamo se pa do državnih oblastnij. V imenu zakona, v imenu ugleda justice, v imenu javne morale, v imenu osebnosti državnih organov in v imenu ljudske vesti zahtevamo od poklicanih oblastnij, da nemudoma brez ozira na osebe store svojo svoto dolžnost, naj bo konec kakršenkoli, po načelu »fiat iustitia — perat mundus«.

Vojna na Daljnem vztoku.

Boj pred Port Arturjem.

V četrtek se je dogodil, kakor smo že v soboto brzojavno poročali, ljut spopad med japonskimi vojnimi ladjami in ruskimi torpedovkami. Poveljnik ruske mornarice, admiral Makarov poroča o tem boju uradno tako le:

Šest naših torpedovk pod poveljstvom kapitana Matuseviča je odplulo v noči 10. t. m. iz pristanišča in na morju srečalo japonsko mornarico, obstoječo iz torpedovk in križark. Vnel se je takoj ljut boj; v teku tega boja je naša torpedovka »Vlastnik« potopila eno sovražno torpedovko. Pri povratku je bila naša torpedovka »Sterečuči«, kateri je poveljeval poročnik Sergejev, poškodovana, je zgubila svoj stroj in se jela potapljati. Ob 8. uri zjutraj se je ostalih 5 torpedovk povrnilo v luko. Ker je postajal položaj »Serečuča« vedno kritičnej, sem ukazal svoj prapor razobesiti na križarki »Novik« in sem z »Novikom« in »Bajanom« odplul na pomoč. Petero japonskih križark je nam zastopilo pot in obenem se je približala vsa nasprotna mornarica.

Sterečuča« rešiti, se ni posrečilo. Torpedovka se je potopila. Od njene moštva so jih nekaj vjeli Japonci, drugi so se pa potopili. Na ladjah, ki so ponoči napadle Japonce, so ranjeni štirje častniki; od moštva jih je bilo 18 ranjenih, dva pa sta bila ubita.

Ob 9. uri dopoldne je jela sovražna eskadra, obstoječa iz 14 ladij, bombardirati pristanišče in sicer iz velike daljave. Bombardiranje je trajalo do 1. ure popoldne. Po mojem mnenju je sovražnik 15krat ustrelil in sicer iz 305 centimetrskih topov.

Na naših ladjah ni znanih poškodb in so še vse

sposobne za boj. Pri bombardiranju je bil eden častnik ranjen, eden vojak ubit, štirje pa ranjeni.

Naše baterije so izbornostreljale in so večkrat prisilile sovražne ladje, da so se morale umakniti.

Moštvo na ladjah se je borilo z veliko hrabrostjo in ravnodušnostjo. Bombardiranje se sme smatrati kot brezuspešno. Japonska križarka »Taka-sago« je bila močno poškodovana; natanko pa se te poškodbe ne dajo navesti, ker je bila križarka od luke oddaljena 10 km. Naše baterije so metale bombe in granate v daljavo 12 km.

Dodatna poročila o boju pred Port Arturjem.

Admiral Makarov poroča pomorskemu ministru, da je poveljnik torpedovke »Vlastnik«, kapitan Karcov, prodrl zadnji četrtek s svojo ladjo v sredino sovražnega brodovja, se zaletel v neko japonsko torpedovko in jo na mestu potopil. Na to je napal japonsko oklopnico »Tokasajo« in jo z dvema torpedoma tako močno poškodoval, da se je pozneje potopila. Kapitan Karcov, sin ruskega generalnega konzula v Parizu, se je vrnil iz boja, ne da bi bila njegova ladja kakorkoli poškodovana. Makarov priporoča hrabroga kapitana v posebno odlikovanje.

Bombardiranje Hakodate se potrjuje!

Iz Petrograda se brzojavlja, da se potrjuje poročilo, da se je ruska vladivostoška eskadra, ko je prvič odplula iz Vladivostoka, prikazala pred japonskim mestom Hakodate na otoku Jesu v Tsungarski morski ožini in ga bombardirala z velikim uspehom. Brodovje se je na to vrnilo v Vladivostok. Vsled bombardiranja Hakodate je na celem Japonskem zavladal velik strah, da bodo Rusi bombardirali vsa obrežna japonska mesta. Ta strah se ni upravičil, pač pa je vladivostoško brodovje že pred dleje časa odplulo iz luke, ne da bi se vedelo kam. Vzdržujejo se vesti, da se je odpravilo proti jugu, da se združi s portarturško eskadro.

Izkrcanje japonske armade v Koreji.

Japonci izkrcavajo sedaj svoje vojaštvo v Hajdču, katero pristanišče leži prilično 100 km severno od Čemulpa. Ta luka je za zasidranje zelo pripravna, samo vhod je radi mnogih podmorskih skal zelo nevaren. Vhod stražijo štiri japonske križarke in več torpedovk. Ena uni-

čevalka torpedovk se je na pečinah hudo poškodovala, ena transportna ladja pa se je potopila. Japonci so od 28 svečana sem izkrcali v Hajdču 10.000 vojakov.

Proti obstrukciji.

Dunaj, 14. marca. Ministrski predsednik je povabil k sebi načelnike tistih strank, ki so proti češki obstrukciji. Prišli so načelniki nemških strank, konservativnega češkega veleposestva in poljskega kluba. Razgovori so se sukali okoli delegacijskih volitev. Nemci in Poljaki so zato, da se državni zbor skliče tudi po Veliki noči, dočim zastopajo konservativni češki veleposestniki stališče, da ni upanja, da bi se obstrukcija ugnala, zato se naj opusti povelikonočno zasедanje. Z nemškimi poslanci iz Češke je govoril ministrski predsednik tudi o češkem deželnem zboru in o čeških deželnih zadevah sploh. — Pozneje so nemški načelniki izročili načelnikom ostalih strank, ki so glede obstrukcije na njihovi strani, nadalje predsedniku grofa Vetterju in ministrskemu predsedniku, svoje izdelane načrte glede opravnika. Ministrskega predsednika prosijo, naj izloči iz proračuna vse tiste kredite, za katerih dovolitev je treba vselej parlamenta. Istotako se zahteva, da se državni zbor po Veliki noči zopet skliče. — Češki klub ima jutri s italijanskimi poslanci skupno posvetovanje glede taktičnih vprašanj. V italijanskem klubu namreč prevladuje struja, naj se Italijani pridružijo češki obstrukciji, da izrazijo s tem vladi svojo nevoljo zaradi neugodne rešitve italijanskega vseučilišnega vprašanja. Zadeva se reši v jutranjem posvetovanju.

Grozodejstva v Urugvaju.

Rim, 14. marca. V Urugvaju so vstaši izvršili grozodejstva na laških delavcih. V Floridi so napadli italijanskega trgovca Giannija, posilili njegovo ženo in hčerke ter končno pomorili celo rodbino. Italijanske delavce so strašno trpinčili, nekaterim so izpulili jezike. Enaka poročila prihajajo iz Montevidea. Italija bo zahtevala diplomatsko zadoščenje.

Vstaja v nemški Afriki.

Berolin, 14. marca. Guverner Leutwein iz nemške kolonije v Afriki je sporočil kolonijskemu ravnatelju dr. Strüblu in ta državnemu zboru, da 5000 oboroženih Hererov še vedno dela Nemcem veliko skrbi, vsled česar potrebuje guverner takoj še 800 vojakov in 2 bateriji na konjih. Stroški se naznanijo pozneje v naknadno odobritev.

Ricmanje pred kasacijskim dvorom.

Zadnji »Slovenec« prinaša dunajsko brzojavko, v kateri naznanja, da je najvišji sodni dvor ricmanjskega župana oprostil. Temu naznanilu dostavlja: Berdonove pogrebne molitve je zagovarjal dr. Tavčar, ki je pri tem napadel katoliško cerkev ter hvalil odpad. Samo ob sebi je umljivo, da je ta pristavek lažnjiv; da pa je prišlo v »Slovenca« to lažnjivo poročilo, se

ni čuditi, ker se je dne 11. marca mudil na Dunaju tudi g. Ignacij Žitnik, ki brez laži živeti ne more. Z ozira na »Slovenčev« poročilo vidi se nam koristno, podati v zadevi, ki bi že sama na sebi slovenske kroge morala bolj zanimati, nego jih zanima, popolno, a resnično poročilo.

Ivan Berdon je ime značajnemu županu ricmanjskemu; mož je trn v peti ordinarijatu, kakor tudi politični oblasti. Posadili so ga torej na za tožno klop, da bi tako z zaporom v kozji rog vgnali ricmanjsko prebivalstvo. Berdon se namreč udeležuje pogreb v Ricmanjih, in sicer na jako dostojen in pobožen način. Okr. glavarstvo mu je očitalo, da s tem zasramuje katoliške pogrebne obrede, ali pa, da vsaj vrednost teh pogrebni obredov pred javnostjo pomanjšuje. Pri tem se je postavilo okrajno glavarstvo v Kopru na stališče, da je v Primorju zgolj katoliški duhovnik opravičen voditi pogrebe, in da je Berdon že s tem, ker si je pri pogrebu prilastoval pravice katoliškega duhovnika, v nič deval pogrebne šege katoliške cerkve. Na to stališče, da imajo namreč katoliški duhovniki monopol do pogrebni sprevedov, postavil se je predvsem ricmanjski orožnik Janežič in za njim državno pravdnitvo tržaško. Tožilo je namreč zaradi omenjenih pogrebov Ivana Berdona pregreška § 303. kaz. zak. Edina priča je bil orožnik Janežič, ki je pri razpravi v Trstu v svoje veliko začudenje izvedel, da katoliški duhovniki nimajo zgoraj omenjenega monopola. Potrdil pa je obenem, da so se pogrebi v Ricmanjih vršili dostojno, mirno in pobožno. Prvo sodišče je obtoženca oprostilo, češ, da v postopanju župana Berdona ne opazi ničesar, kar bi bilo katoliške pogrebe sramotilo ali poniževalo. Državno pravdnitvo v Trstu je vložilo dolgo ničnostno pritožbo, katero je utemeljevalo z visoko donečimi frazami. Pritoževalo se je prvič zategadelj, ker prvo sodišče ni hotelo zaslišati priče don Krančiča, drugič pa zategadelj, ker prvo sodišče ni izreklo obsodbe, kakor bi je moralo v zmislu zakona izreči. Ko je namreč orožnik Janežič kot priča pri prvi razpravi docela opešal, je v svoji zadregi državno pravdnitvo predlagalo, da naj se razprava prenese in k novi razpravi vabi don Krančič, osameli katoliški kurat v Ricmanjih. Da bi bil ta kurat, dasi niti pri enem Berdonovih pogrebov navzoč ni bil, pred sodiščem različne hudiče na steno slikal, je gotovo. Takih tičev imamo tudi na Kranjskem dovolj! Prvo sodišče je zavrnilo predlog državnega pravdnika in don Krančič ni bil zaslišan. Zategadelj pritožba!

Kar se tiče razprave pred deželnim sodiščem v Trstu, napravljajo spisi vtis, da slovensko odvetništvo Ivanu Berdonu ni dalo tiste obrambe, katero mu je bilo dati zavezano. Dokaz temu, da je v aktu vse laško, kar je zagovorniku pred kasacijskim dvorom napravljalo ne malo sitnosti, prej kot se je pregledal skozi nebroj slabo pisanih laških listin. Dokaz omenjenemu pa tudi to, da na dolgo in z veliko strastjo pisano pritožbo ničnosti Berdonov zagovornik niti besedice ni odgovoril, dasi mu je bila od sodišča v namenu dostavljena, da bi kaj odgovarjal.

Na 11. marca se je razpisala razprava pred najvišjim sodnim dvorom na Dunaju. Državno pravdnitvo, oziroma generalno prokuraturo je zastopal apelni svetnik Okretič, obtoženca Ivana Berdona pa ljubljanski državni poslanec dr. Ivan Tavčar.

Po kratkem poročilu dotičnega referenta, prišel je zastopnik generalne prokurature utemeljevati pritožbo ničnosti. Utemeljeval jo je na dolgo in široko. V duhovitem govoru napejal je g. Okretič vse sile, da bi rešil, kar se rešiti da. Ali don Krančiča je vrgel tudi on pod kap, češ, da dotičnega dela ničnostne pritožbe

ne more vzdržati, to pa zategadelj ne, ker državno pravdnitvo pri prvi razpravi ni navedlo posameznih točk, o katerih naj se don Krančič zasliši. V drugem pa je bil zastopnik generalne prokurature mnenja, da je bila prva razprava nepopolna, ker se ni preiskalo, če niso dotični pogrebi morda bili zgolj demonstracija, bodisi proti tržaškemu ordinarijatu, bodisi proti okrajnemu glavarstvu v Kopru. Kakor hitro so imeli pogrebi tako demonstracijsko tendenco, potem so imeli po mnenju vsakega vernega katolika namen, ponižati katoliške pogrebne obrede. Da se v tem pogledu vse potrebno preišče, naj se pritožbi ničnosti ugodi, sedanja sodba razveljavi in prvemu sodniku zopetna obravnava zaukaže!

Dr. Tavčar se mora najprej obrniti proti tistim vernim katolikom, koje je zastopnik generalne prokurature vpletel v svoj govor. Če je hotel s tem morda nekako apelirati na katoliški čut gospodov sodnikov, mora se zagovornik temu najodločneje upreti. Verski čut, naj je že katoliški, luteranski ali židovski, nima mesta pri najvišjih sodiščih v državi. Ti niso in ne morejo biti, drugace nego sodniki, ki imajo veljavo dati zakonu. Ta zakon pa ni rimsko-katoliški, temveč avstrijski. Istotako ugovarja zagovornik proti temu, da naj se razsodba razveljavi, in da naj se v ta namen nova razprava zaukaže, da se bode preiskalo, če ni dejanje obtoženega kaznjivo iz momentov, na koje se dosedaj državno pravdnitvo ni sklicevalo niti v obtožnici niti pri prvi razpravi. Državno pravdnitvo ima svojo obtožbo takoj od pričetka z vsemi potrebnimi dokazi podprti. Če tega tržaško državno pravdnitvo ni storilo, je to morda malomarnost; ali naloga kasacijskega dvora nikakor ne more biti, s svojimi razsodbami sanirati malomarnost državnih pravdnikov!

Sicer je pa na tako malomarnost težko verjeti, ker je državno pravdnitvo v ti zadevi že itak razvijalo uprav izvenredno marljivost. Boljšega služabnika si vlada niti želeli ni mogla. Zagovornik ne bode govoril nadrobno o vsem tem, kar se je v Ricmanjih pripetilo. Eno pa se sme trditi, da je namreč pri sedaj veljavni zakonih vsakemu dopuščeno, spremeniti svojo vero. Dokler ni zakona, ki bi odpad od katoliške cerkve prepovedal, se tudi Ricmanjem ne sme zabraniti, če hočejo prestopiti k drugemu veroizpovedanju. Sme se tedaj trditi, da Ricmanji dandanes ničesar drugacega ne zahtevajo, nego pravico, ki jim je v zakonih zajamčena. Oni ne kršijo zakona, pač pa ga krši politična oblast, ki jim pravico odreka, in to preko zakona. Za svoje nepostavno postopanje hoče sedaj politična oblast tudi sodnike v službo dobiti. Pri prvi inštanci se ji to ni posrečilo in zagovornik upa, da se ji to tudi pri najvišji inštanci ne posreči. Bilo bi pač žalostno, če bi se smel sodnik od strani politične oblasti za birača nepostavnosti izkoristiti.

Po mnenju zagovornikovem o pregrešku § 303. v tem slučaju ne more biti govora. In to niti z objektivnega, niti s subjektivnega stališča. Predvsem ni objektivne podlage, s čem so se motili katoliški pogrebni obredi? Zastopnik generalne prokurature odgovarja, da s tem, ker so se mrliči demonstrativno h grobu spremljali. Zagovornik pa vpraša, ali naj je to dobro in značajno, če bi tudi preprosto ljudstvo svoje mrliče kakor orkne pse za plotom zapaval? Ravno s tem, da so Ricmanjci tudi pri sedanjih razmerah hoteli imeti pogrebe z molitvijo, kazali so, da vedo ceniti vrednost kršanskega pogreba. Na tem bi se morali tudi verni katoliki veseliti. Sicer pa pogrebni sprevedi niso monopol katoliške cerkve, ker je stara in lepa navada, da povsod po svetu, in tudi tam kjer katoliške cerkve ni,

spremljajo umrle k zadnjemu počitku.

Manjka pa tudi subjektivne podlage. Ivan Berdon je na prošnjo zaostalih spremljal mrliče na pokopališče. Vse se je vršilo dostojno in tudi pobožno, kar je še celo orožnik moral priznati. V ničemer ricmanjski župan ni posnemal katoliškega duhovna. Tudi ni rabil ritualnih katoliških besed. Naj se v pretres vzamejo samo besede, glede kojih je dokazano, da jih je v resnici govoril župan Berdon. Ko so prišli do groba je spregovoril: Sprejmi ga gomila! Potem pa se je obrnil do mrliča in dostavil: Ti pa glej, da bodeš sodnji dan na desnici! Ali je mogoče bolj najvno, pa vendar gniljivo dobiti izraz globokega kršanskega mišljenja? In tak mož naj se obsodi radi grdenja katoliških pogrebni obredov? Kaj takega je nemogoče, ker bi bilo krivično.

Kasacijski dvor je po daljšem posvetovanju pritožbo ničnosti zavrnil. Razloge te razsodbe bomo svoj čas doslovno objavili.

Domače in razne novice.

— Nesramnost »Slovenčevih« duhovnikov presega že vse meje. To se vidi iz »Slovenčeve« številke z dne 9. t. m., kjer je čitati to-le: »Zadnji občni zbor ljubljanske kreditne banke, pri kateri so sami liberalci, pa nas je podučil, da so si od čistega dobička enega leta 107.324 K oddelili gospodje delničarji celih 60.000 K, za tanieme odbornikom, med katerimi so tudi tako skromni ljudje, kakor Tavčar in Hribar, 4500-64 K i. t. d. Gospodje torej ne delajo ravno v svojo izgubo in njih narodnjaštvo jih ne bo izmoizlo. A to si kratkomalo prepovemo od teh ljudi, da bi njihovo glasilo »Slovenski Narod« sramotilo naša dobrodelna ljudska društva, pri katerih duhovniki delajo vse zastonj in pa še žrtvujejo zraven. To je razloček med nami in vami, gospoda.« — Kar ostrmeli smo, čitajte to »Slovenčev« podlost. Škofov list predstavlja stvar tako, kakor bi bili delničarji kar na kratko pobasali 107.324 K, kajti zamolčal je previdno, da so dobili delničarji to svoto kot obresti za svoj kapital. Da znašajo obresti samo 6% — kar z ozirom na riziko pri vsakem bančnem podjetju gotovo ni preveč, tega »Slovenčevi« črnuhi seveda niso povedali. Najprejdrznejše pa je, da se upajo ti ljudje s kreditno banko primerjati svoja društva. Poglejmo si malo dobrodelnost teh klerikalnih društev. Ne bomo govorili o tistih društvih po deželi, kjer srake s tonzuro neumne kmete izkorščajo, kakor hočejo. Le ostanimo v Ljubljani. Tu imamo katoliško »Ljudsko posojilnico«. Tudi ta zavod plačuje obresti imeteljem deležev, kakor kreditna banka. Razloček je pa ta, da kreditna banka vsem delničarjem plačuje obresti, pri »Ljudski posojilnici« pa dobivajo obresti samo lastniki glavnih deležev. Tisti reveži, ki morajo vzeti pri »Ljudski posojilnici« opravilne deleže, tisti siromaki, ki morajo postati člani, če hočejo dobiti kako posojilo, tistim njih deleži ne nesejo niti vinarja obresti. To je katoliška dobrodelnost. Kapitalisti okrog »Ljudske posojilnice« žro, siromaki pa ne dobe ničesar. »Slovenec« se je tudi obregnil ob tem, da so odborniki kreditne banke dobili na taniemah 4500 K. Tu moramo omeniti, da so vsi odborniki skupaj dobili to plačilo za svoje delo. Pri

„Ljudski posojilnici“ pa dobi sam dr. Šusteršič na leto 4000 K, torej malo manj, kakor pri kreditni banki vsi odborniki skupaj, dasi zasluži kot pravi zastopnik „Ljudske posojilnice“ vsaj še 10.000 K na leto. In pri „Vzajemnem podpornem društvu“ dobiva tudi samo načelnik 3000 K na leto. Taka je torej ta dobrodelnost klerikalnih denarnih zavodov. In ljudje, ki so sokrivi teh škandaloznih razmer pri katoliških zavodih se drznejo zabavljati? Če ne zlezejo hitro za peč, jim zagodemo o njih „dobrodelnih“ zavodih take, da jim bo leto dni zvenelo po ušesih.

— **Genialni „Rechen-künstler“ je fajmošter Košir na Koroški Beli.** Obdolžil je bil občinski odbor, da je isti zaradi šolske stavbe oškodoval občino za 5000 goldinarjev. Ko je občinski odbor pozval to „pohlevno dušico“ na odgovor, da naj svojo trditev dokaže, poslal je Košir županstvu na Koroški Beli takle „rentni račun“: „Občina je vzela na posodo 25.000 goldinarjev proti 30letni amortizaciji in po 5% obresti (kar pa ni res!). I. leto se plača dolga 800 gl. in 1250 gl. obresti. II. leto se plača dolga 800 gl. in 1210 gl. obresti. III. leto se plača 800 gl. in 1170 gl. obresti. IV. leto se plača dolga 800 gl. in 1130 gl. obresti. V štirih letih skupaj dolga 3200 gl. in 4760 gl. obresti. Ko bi bila pa občina 4 leta čakala in v štirih letih vsako leto dala v stavbinski fond po 1000 gl., bi se ti v 4 letih po 4% obrestovali in bi obresti znašale 240 gl. Če torej zgornje obresti 4760 gl. in spodnje obresti 240 gl. skup seštejemo, najdemo svoto 5000 gl., katere stroške bi si bila občina pribrala, ko bi bila skrbela za stavbinski fond! To so „ipsissima verba“ „hitrega računarja“, fajmoštra Koširja, pod katere se je lastnoročno podpisal!! Menda ni treba komentarja? Samo to naj povemo, da je sedaj volilec žal, da niso volili Koširja za odbornika, da bi vsako leto iztresel iz rokava 1000 goldinarjev, ki bi se potem obrestovali po 4%! Morebiti bi bil šel „šac kopat“ in „hudiča panat v ris“, ali pa bi bil spovedne listke računil po 2 kroni, namesto po 1 krono, in ves skupiček dal občinskemu odboru na razpolago! Kaj ne, to je „katoliško gospodarstvo“, ki bode privedlo naše dobro ljudstvo do blagostanja! O jerum, jerum Košir!

— **Klerikalni humbug.** Kadar so klerikalci v zadregi in ne vedo, kako bi dali svojim ljudem pogum, tedaj pošiljajo v dunajski »Vaterland«, ki ga živ krst ne bere, dolg dopis o svojih »uspehih« in o svojem »napredku« na Kranjskem. Čim pa je ta dopis zagledal luč sveta, ga hitro ponatisnejo v »Slovenca« in na vse grlo vpijejo: Glejte, ljudje krščanski, tako sodijo na Dunaju o nas in o naših uspehih. Tudi oni dan je »Vaterland«, ko mu je ravno manjkalo pametnejšega gradiva, priobčil tak dopis in »Slovenec« je seveda z velikim ponosom preložil, kar so njegovi lastni tonzurirani peropraskarji načočkali in na Dunaj poslali. Star in obrabljen je ta maneuver in obuja med razumnimi ljudmi samo še veselost. V tem najnovejšem dopisu se klerikalci silno hvalijo, ker so zmagali v Št. Rupertu, v Št. Vidu pri Vipavi in v Trnovem. Da so Trnovo dobili le slučajno, ker

je žreb zanje odločil, tega seveda niso povedali, kakor tudi niso povedali, da so v Št. Rupertu le z največjo težavo ohranili, kar so že imeli in v Št. Vidu le z neznatno večino zmagali. Na take zmage se pa že izplača, biti ponosen! Posebno pa je ta ponos opravičen z ozirom na to, da so klerikalci v kratkem času izgubili kar celo vrsto svojih trdnjav. Izgubili so Staro Loko, izgubili Trato, izgubili Poljane in sedaj še velevažno Slavino, v kateri so dominirali toliko let. No, pa naj bodo le ponosni na vsako figo, ki jo dobe — vzlic tem njihovim »uspehom« prodira napredni duh, dobiva vnetih in neustrašnih pristašev v najzapuščenejših vaseh in podkopava stebre klerikalizma. Oblaki so se začeli dvigati in kmalu zasije tudi v temne kotičke naše domovine tisto solnce, katerega se črne pošasti tako boje.

— **Kalan v „Društvu sv. Marte ali — Košmerl bo plačal!“** Društvo sv. Marte, katero je pred leti ustanovil vikar Kalan baje z namenom, da bi skrbelo za onemogle služkinje in bilo tudi obenem zatočišče brezposelnim deklam in delavkam, je imelo 21. m. m. svoj občni zbor. Kakor smo že opetovano naglašali in kakor smo že imeli večkrat priliko tudi dokazati, ni bilo to društvo osnovano v ono plemenito srho, ki je bila v pravilih začetna kot glavni namen, ampak ustanovilo se je, da bi se služkinje, ki spadajo med najrevnejše sloje našega naroda, izžemale v klerikalne svrhe in se molzele za duhovniško bisago. Kako je gospodaril v tem društvu vikar Kalan, ki je bil v nasprotju s pravili predsednik, tajnik in blagajnik vse obenem, je že znano vsakomur. Takisto je tudi znano, da je v trenutku denarne zadrege izvalil dvema služkinjama več sto kron z obljubo, da bosta imeli proti tej odškodnini pravico do brezplačnega dosmrtnega prebivanja v društveni hiši, a da je potem to svojo obljubo snedel, vrgel služkinji na cesto, a pridržal njiju denar, da sta revi morali iskati pravice pred sodiščem. Tako je gospodaril Kalan do letošnjega leta neomejeno, brez vsakega nadzorstva in brez vsakega ugovora v društvu sv. Marte! Letos pa so se le jele članice, ki se doslej niso upale niti črhiniti besedice, puntati, ko so uvidile, da zasledujejo gospodje, ki so ustanovili društvo pod pretvezo, da hočejo pomagati revnim služkinjam, samo svoje samopašne namene in si hočejo na stroške članic napolniti svoj nikdar polni žep. Pri občnem zboru 21. m. m. je bil velik vihar, članice so z vso odločnostjo zahtevale, da naj vikar Kalan položi račun o svojem gospodarstvu. Kalan je bil seveda v silni zadregi tembolj, ker se ni nadejal, da bi si upale nastopiti proti njemu one ženske, ki so se še nedavno plazile pred njim na kolenih. Predsednik, tajnik in blagajnik Kalan seveda ni položil nobenih računov iz enostavnega razloga, ker ni nikdar delal nobenih računov, ampak je z društvenim denarjem gospodaril kar »tja v en dan« brez vsakega pomisleka. Ker pa se je le bal tako

grdo osleparjenim ženskam povedati golo resnico, je samo priznal, da se društvo res nahaja v dolgeh, a je takoj pristavil, da bi razburjene duhove pomiril, da bo vse te dolgove poplačal in društveno hišo kupil — milijonar Košmerl, ki se že nahaja na potu iz Amerike v domovino! Mi ne maramo raziskavati, ako bo Košmerl, če si je res pridobil v Ameriki tiste milijone, ki so sedaj sladak up naših klerikalcev, tako neumen, da bo s svojim denarjem reševal klerikalne sleparje širom Kranjske iz zagate, v katero so zabredli, vendar pa mislimo, da si bo preje desetkrat premislil, predno se ho odločil podpirati in reševati take lopovske »osrečevalce« ljudstva. Ako se ne motimo, zahtevajo društvena pravila, da se občnemu zboru predlože vsako leto računi. Vikar Kalan pa ni v društvu sv. Marte, ki gospodari z imetjem revnih služkinj, še nikdar položil nobenih računov. Ali ve to slavna vlada in kaj misli ukreniti, da se obvarujejo služkinje škode?

— **Zahvala ruskega poslanika „Jugoslovanskemu naprednemu klubu“.** Predsednik »Jugoslovanskega naprednega kluba«, gosp. dr. A. Ferjančič, e dobil od ruskega poslanika grofa Kapnistu to-le zahvalo:

Carsko rusko poslaništvo na Dunaju.

Dunaj, 28. februvarja 1904.
10. marca

Št. 365.

Milostljivi gospod!

V prijetno dolžnost mi je, Vas sprositi, da izročite »Jugoslovanskemu naprednemu klubu« v imenu moje domovine srčno zahvalo na sočuvstvu, izraženem v Vašem pismu z dne 9. t. m. povodom zadnjih dogodkov na Daljnem Vztoku, z željo, da bi ruska vojska izvojevala zmago nad Japonsko.

Obnem tudi obveščam carsko vlado o sprejetih izrazih sočustva.

Sprejmite, milostljivi gospod, za trdilo mojega popolnega spoštovanja in udanosti.

Carski poslanik:

Grof Kapnist s. r.

— **Deželni odbor** je poklical v cestni odbor ilirsko-bistriški do sedanjega načelnika Urbančiča in pa Matija Faturja mlajšega, posestnika v Zagorji.

— **Kamniškega in kranjskega tehanta razbojnik** so preteklo soboto napadli v Kamniku mirnega človeka, ga s koli pobili, potem pa še z nožmi osuvali, da je smrtnonevarno ranjen. Vsled pridigovanja rimskih sleparjav in čitanja rokovnjaških listov »Slovenca« in »Domoljuba« je postalo »naše dobro katoliško ljudstvo« tako podivjano, da mora biti vsakega dostojnega Slovenca sram.

— **Volitve v okrajni zastop ptujski** so se vršile včeraj za veleposestvo in so v tej skupini zmagali »Nemci«. Ker je Nemcem tudi v skupini velikih industrijalcev 10 in v skupini mest in trgov 9 mandatov zagotovljenih, imeli bodo v novem okrajnem zastopu Nemci skupaj 29, Slovenci pa samo

11 glasov! Tako pride torej eden največjih okrajev, kjer je ogromna večina slovenska, zopet v nemške roke. O udeležbi se nam piše: Priznati moramo, da so se slovenski veleposestniki vkljub nejuvenemu pritisku od nemškutarke strani vrlo držali, razun dveh, ki sta preskočila v nemškutarški tabor. Štirje se volitve niso udeležili, med temi se nahaja seveda tudi znani ptujski »slovenski« prošt Flek. Deset glasov pa nam je volilna komisija zavrgla, radi česar bomo vložili priziv. Nemcem se pač te »zmage« ni treba preveč veseliti, kajti čez tri leta se vidimo zopet in takrat bomo pošteno obračunali.

— **Javni vinski semenj v Krškem** bo kakor smo že poročali nepreklicno prvo sredo po sv. Jožefu t. j. dne 23. t. m. Ta semenj se bo vršil po gotovih pravilih popolnoma v smislu živinskega semnja, torej na prostem. Točil in kupčijo sklepal bo vsak vinogradnik sam. V ta namen naj prinese seboj eden ali več litrov svojega lastnega vina.

— **Vinarski shod v Krškem**, priredi krška občina v nedeljo, dne 27. marca t. l. ob 10. uri dopoludne. Na tem shodu se bo obravnavalo o popolni odpravi vinske klavzule, ki prizadeva naši vinski kupčiji veliko škodo in ki spravlja naše vino ob ime. O posledicah vinske klavzule in o zlorabi naših in italijanskih vin, bo govoril deželni potovalni učitelj za Kranjsko Fr. Gombač, dočim bo razpravjal potovalni učitelj Ivan Belle iz Maribora o izboljšanju našega vinarstva v povzdigo vinske kupčije z ozirom na preteče okoliščine. Nato slede razni predlogi in nasveti. Vabijo se torej vsi vinogradniki ter drugi interesovani krogi, da se tega shoda v prav mnogobrojnem številu udeležijo, kajti čim več jih pride, tem gotovejši vspeh. Vljudno se prosi razobesiti tozadevne plakate na prav vidnih mestih.

— **Samomor.** V soboto ob 1/5 je prišel tovarnar Robert Lilpop iz Belepeči v Ljubljano in si najel hotelu sobo. Komaj je Lilpop prišel v sobo, slišala je sobarica v sobi strel, nakar je šla v sobo in našla Lilpopa ležati na divanu z revolverjem v roki in krvavečega iz rane na desni strani glave. Na lice mesta poklicani policijski zdravnik dr. Illner je konstatoval, da se je Lilpop zadel v desno seance in da je bil takoj mrtev. Truplo se je preneslo v mrtvašnico k Sv. Krištofu. Vzrok samomoru so najbrže slabe imovinske razmere. Lilpop je bil v hotelu, kjer si je končal življenje, tudi rojen.

— **Najnovejše novice.** — Zagonezna dvorna zadeva. Veliki vojvoda Oldenburški se je natihoma odpeljal pod tujim imenom v Ameriko. Doma je pustil bolno ženo.

— **Barbarska Nemčija.** Pruska vlada je prepovedala takozvane otroške večere Poljakom v Berolinu, češ, da se ne zлага z nemškim državljanstvom, ako se otroci uče poljske igre, običaje in materin jezik.

— **Vohunstvo?** V Varšavi so zaprli kapitana generalnega štaba Leontjeva, ker je izdal neki zapadni državi (Nemčiji?) imenik tajnih agentov, ki jih ima tam Rusija. Leontjeva so baje že ustrelili.

— **Vozovi I. razreda** na državnih železnicah se opuste? Železniško ministrstvo je naročilo vsem ravnateljstvom državnih železnic, naj naznanijo do 1. aprila, ali bi ne kazalo vsled slabega prometa opustiti I. razred.

— **Vohun Martin.** Japonski vojaški ataše priznava, da mu je

podčastnik Martin pismeno ponudil razne važne dokumente, katero ponudbo je v toliko sprejel, da je Martina povabil na zaupni sestanek. Pa riški listi poročajo, da je vohun ime take načrte in dokumente, ki bi bili velike važnosti v slučaju rusko francoske skupne akcije.

— Obravnava proti anarhistom. V Petrogradu se je vršila osemdnevna obravnava zoper anarhistično družbo. Glavni provzročitelj zadnjih državnih zločinov Geršun in njegova pomočnika poročnik Grigorov in delavec Melnikov so bili obsojeni v smrt.

— Slovansko-italijansko zблиževanje. Italijanski vseučilišniki na Dunaju so imeli v soboto sestanek, na katerem se je povdarjalo, kako simpatično so bili italijanski odposlanci sprejeti pri slovanskih tovariših. To najbrže pomeni začetek nove ere med obema narodoma. Nemcem se ničesar več ne verjame, ker so se pokazali nasprotnike Italijanom glede avtonomije in vseučilišča.

— Darilo nemškega cesarja Ameriki. V kongresu je predlagal posl. Baker, naj se dar nemškega cesarja, kip cesarja Friderika Velikega, odkloni, ker je ta cesar kot zastopnik militarizma in despotizma le iz sovraštva do Anglije bil prijatelj Američanov. Da je Roosevelt kip sprejel, je proti ustavi.

* **Opičji jezik.** Profesor Garner že mnogo let proučuje opičje glasove. Profesor je prišel do prepričanja, da ima opičji jezik le 25 do 30 besed ter se ga je vsled tega zelo lahko priučiti. Besede so seveda tako težavne, da človeška pljuča ne zmorejo dva glasa izgovoriti. Za „pozor!“ imajo baje opice „ecgk“, piti pa se pravi „čenj“. Tedaj je jezik opic precej podoben japonskemu.

* **Draga pečenka.** Francoski kuharji so bili posebno iznajdljivi za časa Napoleonovega cesarstva. Talleyrandov kuhar si je izmislil takrat za svojega gospoda posebno pečenko, ki jo je nazval „rôti de l'imperatrice“. Ta pečenka se pripravlja na sledeči način: vzemi mesnato olivo, odstrani koščico, mesto koščice pa deni v olivo košček hrbitiščnega mesa sardele. Tako napolnjeno olivo vtakni v tolstega škranca, škranca v tolsto prepelico, prepelico v jerebico, jerebico v fazana, fazana pa v mladega prašička. Vse to skupaj spretno speci, tako, da se sokovi različnega mesa med seboj spojijo. Razvajeni Cambacères pa je Talleyrand še prekosil, ker iz take pečenke ni nikoli družega jedel kot — košček sardele v olivi.

* **Srečna hči.** V New Yorku je neka 16letna deklica, ki ima skromno službico pri telefonu. Za njo je zvedel neki stari, onemogli milijonar, ki je bil pred 40. leti zaljubljen kot navadni kopač zlata v njeno mater, ko je še

bila deklica. Deklica pa ga ni marala, temuč se je poročila z nekim drugim in iz tega zakona je sedaj osirotela telefonistinja. Milijonarju pa je ostala nekdanja brezupna ljubav tako globoko v srcu, da je obljubil hčerki svoje nekdanje ljubice 3 milijone dolarjev pod pogojem, ako postane materi popolnoma podobna, ko bo toliko stara, kakor mati ko jo je sedanji milijonar ljubil.

* **Hudomučna zapuščina.** V Lyonu je umrla stara bogata dama, ki se je tudi svojega domačega zdravnika spomnila v oporoki. Zapustila mu je malo, umetno izdelano omarico za njegov »požrtvovalen trud, vsled katerega je dosegla tako visoko starost«. Ko je zdravnik odprl omarico, našel je v njej vsa zdravila in vse kroglice, ki jih je zapisal v teku časa stari dami. Vse je bilo nedotaknjeno v ličnih steklenicah in škatlicah.

* **Nesebičen avtor.** Skladatelj Piron je sedel pri premijeri svoje komične opere »Himere« v gledališču zraven nekega neznanega človeka, ki je vedno govoril: »Moj Bog, kaka neumnost! Kateri osel je kaj takega spisal?« — »Ta osel sem jaz«, je odgovoril ljubeznivo Piron, »samo prosim vas da ne govorite tako glasno! Morda se dobe bedaki, ki se jim bo opera dopadla!«

Nervoznost pri otrocih. Šiba našega časa nervoznost se pričena, kakor spoznavajo čimdalje bolj, nemalokdaj že v otroški dobi. Vzrok tiči večinoma v tem, ker dajo otrokom nepremišljeno alkoholne pijače, ki dražijo živce, tako pivo kavo. Šele nedavno je sloveč učenjak ponovno poudarjal, da takih pijač nikakor ni dajati otrokom pod 14 leti. Za najboljši nadomestek zrtni kavi se je povsod izkazala Kathreinerjeva Kneippova sladna kava. Okrepčano zdravje in cvetoče lice pri otrocih plačuje mali trud posebnega napravljanja.

„Škrat“

Jedini slovenski humoristično-satirični tednik, ki prinaša izključno (6) originalne slike!
Izhaja v Trstu vsako soboto.
Naročnina za vse leto 6 K, za 1/2 leta 3 K. — Posamezne številke se prodajajo po 10 stotink.
Zahtevajte brezplačno številke na ogled

Zmešane lase

kupuje po najvišjih cenah in plača bolje nego vsaka zunanja firma
Ludovik Businaro
v Ljubljani, Hilšarjeve ulice št. 10.
Nabiralce las opozarjam s tem uljudno na svojo firmo.

Loterijske srečke.

Dunaj, 12. marca.	56, 35, 16, 32, 21.
Trst, 5. marca.	10, 1, 34, 72, 38.
Praga, 9. marca.	46, 69, 48, 23, 15.
Linc 5. marca.	77, 74, 55, 89, 18.
Brno, 2. marca.	79, 16, 88, 75, 80.
Gradec, 12. marca.	58, 8, 43, 80, 82.

Semena

lucerne in domače detelje brez predence, ali žide, pravi ribniški fižol, jare rži, repe, pese, korenja za krmo, vsakovrstne mešane trave za mokra, suha in peščena tla, vsa druga poljska in vrtna semena, zanesljivega kalenja iz pravih virov priporoča

trgovina z deželnimi pridelki in špecerijskim blagom

R. & E. ROOSS

Kranj — Gorenjsko.

Ob času kupuje po najvišjih cenah: vse dež. pridelke, kakor tudi smrekove sterže, suhe jed, gobe, gorski mah, krompir i. t. d.

Šunka

s kožo 1 gld. brez kože 95 kr. brez kosti s kožo 1 gld 10 kr. kr. plečeta brez kosti 90 kr., suho meso 78 kr., slanina 82 kr., prešičevi jeziki 1 gld, goveji 1 gld. 20 kr., glavina brez kosti 45 kr. Dunajske salame 80 kr., prave boljše 1 gld, iz šunke 1 gld. 20 kr. Ogrska la sa'ame 1 gld. 70 kr., salame á la ogrske trde 1 gld. 50 kr. kila. Velike klobase po 20 kr. — Pošiljam le dobro blago od 5 kil naprej proti povzetju

Janko Ev. Sirc v Kranju.

Hamburg-Amerika Linie



Največje najstareje parobrodno društvo na svetu.

Njega parobrodje obsega 280 velikanskih parnikov.

v Ameriko zanesljivo v 6 dnevih

direktna najhitrejša prekomorska vožnja z brzoparniki iz **Hamburga v Novi York** ali pa v **Halifax**.

Brezplačna vsakovrstna pojasnila daje od visoke vlade potrjeni zastopnik:

Hamburg-Amerika Linie
Fr. Seunig v Ljubljani
Dunajska-cesta št. 31 poleg velike mitnice ali šrange.

Red Star Line



Antwerpen New York

KAROL REBEK

od c. kr. vlade potrjeni zastopnik proge 1826-39

„Rdeča zvezda“
Ljubljana, Kolodvorske ulice 41
od južnega kolodvora druga hiša na desno.

Najkrajša, najcenejša in najboljša vožnja

v Ameriko

je na brzoparnikih te linije. Potniki bodo edino pri meni brezplačno zdravniško preiskani.

Veljavne vozne listke in natančni pouk izseljencem dobi se v moji pisarni: Kolodvorske ulice št. 41.

Karol Rebek.

Zarezane strešnike

vštricne (Strangfalzziegel) in francoske (gepresste Falzziegel)

Zidarsko opeko, cement roman in portland glinaste peči in štednilike plošče za tlak šamotne in cementne

kakor tudi

vse drugo stavbinsko blago

ponujajo po najnižjih cenah v poljubnih množinah

F. P. Vidic & Comp., Ljubljana.